

DZIENNIK POZNAŃSKI.

Dziennik Poznański wychodzi codziennie, z wyjątkiem poniedziałków i dni poświęconych. Przedpłata kwartalna wynosi w miejscu bez Dodatku Rolniczego 1 tal. 20 sgr., z Dodatkiem 2 tal. 5 sgr., na pocztach krajowych bez Dodatku Rolniczego 2 tal. 9 fen., z Dodatkiem 2 tal. 15 sgr. Pojedyncze egzemplarze sprzedają się po 1 sgr. 6 fen. w ekspedycji Dziennika Poznańskiego w Poznaniu przy Placu Wilhelmowskim nr. 8. Także ekspedycja przyjmuje doniesienia i obwieszczenia za opłatą 1 sgr. 5 fen. od wiersza czterdzielnej kolumny. Listy do redakcji i ekspedycji winny być frankowane.

N. 110.

Niedziela 13 maja 1860.

N. 110.

POZNAŃ, 12 maja.

Wstępny świeżej dyskusji szlęzwickiej na sejmie pruskim do polskich odnoszące się stosunki ciekawy zaiste i uczący lubo smutny przedmiot. Przyczynę do studyów nad ludzką naturą i nad biegiem tego co polityką i historią nazywają. Nie łatwo prawdziwie przyznać znaleźć przykład bardziej zaślepionego rozumienia o swojej wyłącznej doskonałości i mniemaniu, jak ten który w replikach swoim niemieccy mówcy nam podali; a mówimy tego o zaślepieniu, że źle wiary do tego miętęj stopnia, u wyboru narodu niemieckiego przypuszczać nam nie podobna.

Ze pierwszy z polskich mówców którzy przejawiali, poseł odolanowski, nie wyłożył bliżej i bliżniej tych punktów które w historii szlęzwickiej i w historii poznańskiej rażącem uderzeniem podobieństwem; że następny polski mówca, poseł ostrzeszowski, z szczególnym zaparciem przyciskiem wszelkiej nawet intencji przyzwania takowego podobieństwa, dziwiłoby się to poniekąd mogło. Przyjmuję wszelako przez p. Bentkowskiego tłumaczenie podobieństw tej rzadkiej powściągliwości, to jest, że podobieństwa na tyle drogą niemieckiemu uczuciu narodowemu sprawę, radził posłom polskim nie używać i zamącać tego uczucia, wyciąganiem kwestii najdrazliwszej, bo takiej gdzie dostrzegający nad sprawą szlęzwicką zupełnie czysto sumienia nie mają i mieć nie mogą; a przyjmuję ją tem skwapliwiej, że taka linia podobieństwa nie była zapewne prostym tylko podobieństwem woli i natchnienia pojedynczego mówcy, ale wypadkiem dojrzałego i zbiorowego podobieństwa kół polskiego.

Jakąż wszelako postrzegamy odplątaną tę powściągliwość? Oto naprzód pan minister spraw wewnętrznych, maż z kąd inąd i bystrego objęcia, daje się opłoczyć opanować temu zaślepienemu zrozumeniu które własnie tylko narodowi możność doznawania krzywdy przysądzać się zdaje, i podniesionym głosem sam podejmuje wcale nieprzeprowadzaną parolę, na to jedynie, żeby wszelkiej możności upatrywania jakiegoś podobieństwa pomiędzy Szlęzwickiem a Poznańskiem stanowczo zaprzęczyć!

Zapewnia przytęm, że w Poznańskiem skrutnie się zachowują prawa Polakom zapewne, a za jednymżę tchem przeciwstawia z przyciskiem i rozmyślnie nazwę Księstwa szlęzwickiego, nazwie prowincji poznańskiej! Wiedziawszy wreszcie, że skargi Polaków do siebie mniej więcej doprowadzić do tak bezzamiennej kategorii, jak ta do której należą krzyki powodów przeinaczenia miana Borzęciczek w miano Radenz, kończy odgrózkami przed jakimś agitacyom w W. Ks. Poznańskiem! Zaiste, jeśli pan minister przez naganną agitacyom rozumie zachęcanie siebie wzajemne do przyzwania przytęm, częm Pan Bóg i historia uczyniły a częm nawet traktaty na mocy uchwały W. Ks. Poznańskie koronie pruskiej podobieństwo przypadło, nas uznały, a do wyznaczenia pomimo nastawań, pokus, zabiegów i podobieństw przeciwnych najrozmaitszego rodzaju:

jeśli to, powiadamy, rozumie, wypadło mu wtedy zacząć od dania tęg nauki własnym współrodakom w izbie zasiadającym, którzy przez swoje obrady dali przykład największej tego rodzaju agitacyi przeciwko usiłowaniom rządu duńskiego, boć minister duński zupełnie toż samo twierdzi, to jest, iż prawa należne Szlęzwickanóm są wykonywane, i że tylko karygodna agitacya, której on stanowczo drogę zagrozi, pobudza ich do ciągłych skarg na jakieś mniemane krzywdy. Jeśli natomiast pan minister co innego miał na myśli gromiąc jakąś agitacyą, trudno naturalnie niewtajemniczonym chcieć wnikać w istotę myśli ministryalnej, ile że jej przystósowania do tego co mówił p. Bentkowski i o częm w ogóle była mowa, odgadnąć nam dotąd nie podobna.

Co do przeciwstawienia tytułów urzędowych Szlęzwicku i Poznańskiemu, wiemy o tęg dobrze, iż część dawniej Wielkopolski jest teraz jedną z prowincji pruskich; ale zarazem równie dobrze nam wiadomo, chociażby to panu ministrowi z pamięci wyjść miało, że ta prowincya oddaną została w posiadanie korony pruskiej pod wyraźnym, osobnym, przez całą Europę zagwarantowanym tytułem W. Ks. Poznańskiego i że sam król pruski biorąc tę prowincya w posiadanie, oświadczył uroczystym patentem okupacyjnym, że ją pod tym tytułem posiadać będzie. Rozmyślnie więc ignorowanie tego tytułu, jak się to dzieje nietylko ze strony pana ministra ale także z strony najwyższych władz W. Księstwa w urzędowych dokumentach, nie wiemy do której liczyć się winno kategorii: do kategorii usiłowań zachowawczych na korzyść stanu rzeczy traktatem wiedeńskim wprowadzonego, czy tęg do agitacyi temu stanowi rzeczy przeciwnych? W ostatnim przypadku, taby dla Polaków płynęła pociecha, że traktaty wiedeńskie, które nigdy u nich wielkiej miłości i kredytu nie zażywały, zdawałyby się nawet w oczach rządów wszelką moralną tracić wagę.

Jeszcze słówko o spornej paraleli. Pan minister i inni mówcy niemieccy, przystósowawszy sami fakta ze szlęzwickich wyjęte stosunków a które poseł odolanowski zestawiał jako obraz ucisku narodowego w ogóle; mówcy niemieccy, powtarzamy, przystósowawszy te fakta do Poznańskiego, z oburzeniem wszelkiej analogii zapierali. Nie wiemy prawdziwie co na tak uporne zaślepienie powiedzieć. Jaktó! pan minister to mówi w tęgże chwili, kiedy dla swego bezwzględno politycznego systemu ignorować uznaje za stosowną tytuł nawet W. Ks. Poznańskiego! Jaktó! mogąż ci mówcy z ręką na sercu, przed Bogiem, ludźmi i własnym sumieniem utrzymywać, że względ dla polskiej narodowości jest szczerym a równouprawnienie narodowości żywą prawdą! Nie wiedząż oni, czy tęg zapomnieli co się świeżo jeszcze działo lub dzieje jeszcze dzieje w administracyi, sądzie, szkole? Czyż im zeszłoroczne rozporządzenia rejencyi bydgoskiej o przemaalowywaniu tablic drogowych, na tablice z czysto niemieckimi napisami; czyż im ciągły opór władz wyższych i niższych przeciwko szerokiemu i ściślemu stosowaniu języka polskiego w korespondencyach, w obradach itd.; czyż im tłumaczenie jakie urzędnicy nadać usi-

łują owęj gwarancyi, że język polski obok niemieckiego w czynnościach urzędowych ma być używany, czyż im to wszystko nie jest wiadome? Nie widzieliż, nie słyszeliż oni tego, że władze z własnego popędu nigdy nie wykonywają przepisu obowiązującego je do używania obu języków w korespondencyach z prywatnemi, a że gdzie prywatni wręcz tego się domagają, nieraz przychodzi im widzieć natomiast przybitą sobie na drzwiach czysto niemiecką ekspedycya? Zapomnieliż oni, że Polaków historii polskiej nie tylko w szkołach publicznych nie uczą, ale że rejencya poznańska położyła nawet koniec jej nauczaniu na prywatnej pensyi panien? Nie pojmująż, że gdzie urzędnik powiatowy nie rozumie języka krajowego, tam górą zasada, iż ludzie są stworzeni dla języka a mieszkańcy dla urzędników, nie zaś język i urzędnicy dla potrzeb ludzi i ludności? Czyżby świeżotka dopiero historia gymnazyum katolickiego w Gnieźnie, które ma być koniecznie czysto niemieckiem, złośliwą miała być tylko potwarzą przez agitatorów polskich wymyśloną? Czyż wreszcie i rząd i organa jego nie powiadają światu przy każdej sposobności, na przykład i przy świeżej landszaftowej, że wszystko co się urzędownie w W. Ks. Poznańskiem dzieje, dzieje się głównie dla tryumfu cywilizacyi, kultury, liberalnych wyobrażeń, dla ukrócenia dawnego polskiego ucisku, dla uchylecia przywilejów samolubnej szlachty? I ci mówcy mogą ze spokojnem sumieniem twierdzić, iż żadnej zgoła nie ma analogii, żadnego podobieństwa pomiędzy tęg co się w Szlęzwicku dzieje a tęg co w Poznańskiem? Zaprawdę, to zadowolone z siebie zaślepienie godnem byłoby zazdrości, gdyby, jak każde zaślepienie, gorzkich kiedyś nie musiało wydać owoców.

Urywamy. Czy to rzecz sumienia czy ślepoty, nie do nas w ich rozbiór wchodzić. Sumienia sądzi Ten, który je wszystkie w ręku Swych waży; o skutkach samolubnego zaślepienia wyrzeknie historia.

JKW. Książę Rejent raczył w imieniu N. Pana nadać etatowemu profesorowi uniwersytetu w Halli, radcy lekarskiemu dr. Krukenbergowi, jako tęg rzeczniczowi i notaryuszowi, tajn. radcy spraw. Hellwigowi w Berlinie, order orła czerwonego drugiej klasy z liściem dębowym.

Berlin, 11 maja. Po zagajeniu wczorajszego posiedzenia izby poselskiej złożył minister skarbu u łaski marszałkowskiej projekt do ustawy dotyczącej taryfy celnej. Pan minister nadmieniał przytęm, że do roku 1845 ogłaszano rzeczona taryfę co trzy lata w zbiorze praw i zawieszono ogłaszanie tęg dopiero w 1848 r. Obecnie przedkłada ją p. minister na wyraźne życzenie izby i wnosi o przekazanie jej połączonym dwóm komisjom, handlowej i procederowej, do sprawozdania, do czego przychyliła się izba. Pierwszy przedmiot umieszczony na porządku dziennym, którym była interpelacya posła Nięgolewskiego, musiało także na dzisiejszem posiedzeniu odczytać, ponieważ interpelant dla słabości zdrowia obradom przytomnym być nie mógł. Izba przystąpiła przeto do rozpoznania szeregu petycyi, z których komisya do spraw naukowych wyznaczona przedkładała sprawozdanie. Petycye te odnoszą się niemal wszystkie do polepszenia doli nauczycieli, powiększenia płacy nauczycieli elementarnych i założenia nowych szkół elementarnych. Powszechną uwagę izby zwrócił na siebie szereg petycyi w jednym duchu i w tymże sa-

